

Handlingsplan med henblik på etablering
af en efterskole i Tasiilaq

ILINNIARTITAANERMUT AQUTSISOQARFIK
UDDANNELSESSTYRELSEN

MAJ 2023

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Indhold

Handlingsplan med henblik på etablering af en efterskole i Tasiilaq.....	2
Baggrund	2
Lovgivning.....	2
Gældende lovgivning	2
Efterskolelovens formålsparagraf	2
Oprettelse af en efterskole.....	3
Påkrævede tiltag – før oprettelse.....	4
Økonomi	4
Bygninger	4
Pædagogisk personale.....	9
Elevgrundlag	10
Samspillet med de øvrige uddannelses- og beskæftigelsestiltag i Tasiilaq	12
Opsummering	13
Lovgivningsmæssige konsekvenser	13
Økonomiske konsekvenser	13
Konsekvenser for de eksisterende efterskoler	13
Overvejelser om elevgrundlaget og kontaktfamilier	13
Overvejelser om pædagogisk personale	14
Handlingsplan	15
Bilag 1 Høringssvar fra Efterskole Villads Villadsen.....	16
Bilag 2 Høringssvar fra Maniitsumi Efterskoli.....	20
Bilag 3 Høringssvar fra Kommuneqarfik Sermersooq	21

Handlingsplan med henblik på etablering af en efterskole i Tasiilaq

Baggrund

Under Inatsisartuts forårssamling 2022 sambehandlede man henholdsvis FM2022/95, som blev fremsat af Mala Høj Kuko, Siumut, og FM2022/134 som blev fremsat af Harald Bianco, Inuit Ataqatigiit. Forslagene har fokus på efterskoler i Tasiilaq.

Med punkt 95 søgte forslagsstiller at pålægge Naalakkersuisut at udarbejde og fremlægge en handlingsplan om etablering af en efterskole i Tasiilaq. Med punkt 134 søgte forslagsstiller at pålægge Naalakkersuisut at opføre en adventure efterskole i Tasiilaq. Formålene med forslagene var, ifølge forslagsstillerne, at skabe arbejdspladser og dermed udvikling i Østgrønland, højne uddannelsesstandarder samt skabe lyst og motivation hos elever til at tage en uddannelse.

Inatsisartut vedtog FM2022/95 og pålagde dermed Naalakkersuisut at fremlægge en handlingsplan på FM2023 over for Inatsisartut med henblik på, at der etableres en efterskole i Tasiilaq. I handlingsplanen skal bl.a. belyses de økonomiske konsekvenser, konsekvenserne for de øvrige efterskoler og samspillet med de øvrige uddannelses- og beskæftigelsestiltag i Tasiilaq. Herudover skal forholdet om, hvorvidt der er et stort nok elevgrundlag til at etablere en efterskole i Tasiilaq, indgå i handlingsplanen, jf. pkt. 3.3 i udvalgets betænkning.

Lovgivning

Gældende lovgivning

Efterskoleområdet er reguleret af [Landstingslov nr. 13 af 5 december 2008 om efterskoler, som ændret ved Inatsisartutlov nr. 17 af 3. december 2012](#) samt [Selvstyrets bekendtgørelse nr. 13 af 3 september 2009 om tilskud til efterskoler og efterskoleophold i Grønland](#) og [Selvstyrets bekendtgørelse nr. 6 af 4. juli 2019 om tilskud til efterskoleophold i Danmark](#).

Efterskoleloven giver hjemmel til at oprette efterskoler i Grønland, som tilbyder undervisning og samvær, hvis hovedsigte er folkelig oplysning, og som er godkendt af Naalakkersuisut. Bekendtgørelsen rammesætter taxameter-tilskuddene til efterskolerne, samt ansøgningsproceduren for og tildeling af tilskud til ophold på efterskolerne i Grønland.

Efterskolelovens formålsparagraf

Efterskolelovens § 1 fastsætter, at efterskoler i Grønland er selvejende institutioner, der tilbyder undervisning og samvær. § 1 præciserer, at formålet med efterskolernes virksomhed er at tilbyde undervisning og samvær, hvis hovedsigte er folkelig oplysning og demokratisk dannelse. Undervisningen skal have almen karakter. Det betyder, at faglige mål ikke må prioriteres på bekostning af undervisningens almendannende indhold. En efterskole er en selvejende institution, som arbejder med elevernes hele menneskelige udvikling, modning, almene opdragelse og uddannelse ud fra værdier, som efterskolens bestyrelse selv har valgt.

I og med, at eleverne bor og bliver undervist på skolen, har efterskolen i modsætning til andre skoler en enestående mulighed for at arbejde med elevens hele udvikling. Efterskolerne har derfor i undervisningen og det fælles samvær gode muligheder for at arbejde med elevens demokratiske dannelse og udvikling ud fra såvel et lokalt, nationalt som internationalt perspektiv.

Den demokratiske dannelse har det sigte at understøtte elevernes hele menneskelige udvikling og modning, og skal i videst muligt omfang skabe sammenhæng mellem elevens egen viden og erfaring og forældrenes opdragelse, som er forløbet tidligere i hjemmet. Den demokratiske dannelse skal også i vidt omfang

skabe forbindelse mellem undervisningen i efterskolen og elevens forudgående viden og erfaringer fra skole, hjem og lokalsamfund.

Den almene opdragelse og uddannelse, som også kaldes den almindelige side af undervisningen, fremtræder oftest som en ikke-synlig del af undervisningen. Denne ikke-synlige del af undervisningen, kaldes af nogle skolefolk for den skjulte læreplan eller det usynlige curriculum, fordi den del af undervisningen normalt ikke er synlig for eleverne og lærerne.

Men i efterskolens undervisning gøres denne del af undervisningen synlig gennem en eksplicit formulering af den enkelte efterskoles selvvalgte værdigrundlag. Formålet med at formulere efterskolens selvvalgte værdigrundlag er ikke at sikre, at eleverne udvikler de samme værdier som efterskolens valgte værdier. Formålet med synliggørelsen af efterskolens værdier er, at eleverne selv bliver i stand til at formulere deres egne værdier i overensstemmelse med deres selvstændige overvejelser.

I og med, at en efterskole formulerer og indarbejder det selvvalgte værdigrundlag, skabes et vigtigt redskab til synliggørelse af undervisningens ikke-synlige elementer eller den skjulte læreplan. Samtidig er efterskolens værdigrundlag et grundlag til at skabe tilrettelagte og frie aktiviteter i samværet, som er i overensstemmelse med skolens intentioner og værdier. Et synliggjort værdigrundlag er en af grundstenene i den demokratiske dannelse, som efterskolens undervisning og samværet skal medvirke til at fremme.

Elever og forældre ved, inden de søger på efterskolen, hvilke værdier undervisningen og samværet vil bygge på. Selvom den enkelte elev og forældre ikke er enige i efterskolens værdigrundlag, vil efterskolens demokratiske principper sikre, at undervisningen og samværet vil skabe rum for, at alle elever kan deltage i aktiviteterne. Det, at efterskolens værdigrundlag er gjort synligt, gør det muligt for elever, lærere og forældre at diskutere og drøfte efterskolens værdigrundlag og dermed selv at formulere og udtrykke egne værdier i overensstemmelse med de demokratiske dannelsesprincipper.

Oprettelse af en efterskole

For at en efterskole kan opnå godkendelse og dermed mulighed for at søge tilskud fra Selvstyret, skal efterskolen være godkendt af Naalakkersuisut eller i praksis Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke i henhold til § 7, stk. 1.

Efterskolelovens § 7, stk. 1 fastsætter Selvstyrets rammer for godkendelse af efterskoler. Selvstyret kan kun godkende efterskoler, såfremt efterskolens vedtægt, jf. stk. 2, er godkendt af Selvstyret, og efterskolen råder over egnede lokaler og det fornødne udstyr.

Efterskolelovens § 7, stk. 2 fastsætter, hvad efterskolens vedtægt som minimum skal indeholde, og der er oplyst et minimumskrav med 8 punkter, som vedtægten skal indeholde. Efterskolens bestyrelse kan selv indarbejde andre relevante emner i vedtægten. Eksempelvis vil bestyrelsens forretningsorden kunne indarbejdes i vedtægten.

De 8 punkter er som følger:

- 1) Den selvejende institutions navn.
- 2) Navnet på den kommune, hvor den selvejende institution har hjemsted.
- 3) Den selvejende institutions formål.
- 4) Størrelse af den selvejende institutions aktiver og egenkapital ved oprettelsen.
- 5) Særlige rettigheder eller fordele, der er tillagt stifteren eller andre.
- 6) Sættelse af og antallet af bestyrelsesmedlemmer, hvorledes de udpeges samt funktionsperiode.

- 7) Regler for regnskabsaflæggelse.
- 8) Anvendelse af overskud.

Påkrævede tiltag – før oprettelse

Ovenstående betyder at der skal oprettes en lokal efterskoleforening i Tasiilaq, som skal

- udarbejde efterskolens pædagogiske værdigrundlag,
- beslutte hvilke fag og eventuelle særlige fagområder, der skal være i fokus på efterskolen. Dette valg får desuden indflydelse på etablerings- og driftsomkostningerne.
- udarbejde efterskolens vedtægter, og
- nedsætte en bestyrelse.

Bestyrelsen skal udarbejde en forretningsorden og den skal senest den 1. marts i det år, hvor efterskolen planlægges at starte, have fremsendt de godkendte vedtægter til Naalakkersuisut.

Derudover skal det oplyses, at Naalakkersuisut ikke har lovhjemmel til at fastlægge en efterskoles pædagogiske værdigrundlag på baggrund af nuværende lovgivning.

Økonomi

Efterskolelovens § 1 giver hjemmel til at oprette efterskoler i Grønland, som tilbyder undervisning og samvær, hvis hovedsigte er folkelig oplysning, og som er godkendt af Naalakkersuisut. Efterskolernes virksomhed skal tilrettelægges ud fra et selvvalgt værdigrundlag og skal drives som selvejende institutioner med en bestyrelse som den overordnede ledelse.

Størrelsen på efterskolen kommer uden tvivl til at påvirke prisen. Dog er der i efterskoleloven fastsat et mindstekrav til en efterskole for at opnå tilskud fra Naalakkersuisut. Kravet er mindst 24 årselever. Til sammenligning kan det nævnes at efterskolerne i henholdsvis Qasigianguit og Maniitsoq har plads til 60-80 årselever.

I besvarelsen af § 37_106_2021 om adventureefterskole i Tasiilaq anslog Naalakkersuisut, at etableringen af en efterskole i Tasiilaq med plads til 70 elever ville koste landskassen mindst 158 mio. kroner alene i etableringsomkostninger. Man skal dog regne med, at det er blevet dyrere at bygge siden 2021, eftersom [byggeomkostningsindekset pr. 1. juli 2022](#) steg til 7,2 %, sammenlignet med 2,6 % året før, hvor det særligt er fragten af byggematerialerne samt inflation på byggematerialer, som udgør den største grund til stigningen. Departement for Boliger og Infrastruktur har i forbindelse med udarbejdelsen af denne handlingsplan oplyst, at der skal lægges 8 % oven i estimatet fra 2021, som giver en mulig udgift på 171 mio.kr.

Bygninger

Etableringen af en efterskole skal tage højde for flere bygningsforhold, eftersom der skal være bygninger til undervisning, beboelse, bispisning og opbevaring.

Der er flere muligheder for efterskoleforeningen ift. etableringen af en efterskole:

- Efterskoleforeningen kommer med forslag til overtagelse af bygninger ejet af Selvstyret, som herefter vurderes og renoveres efter behovet.
- Efterskoleforeningen kommer med forslag til overtagelse af bygninger ejet af Kommuneqarfik Sermersooq, som herefter vurderes og renoveres efter behovet.
- Efterskoleforeningen kommer med forslag til lokaliteter til etableringen af nye bygninger.

Ved etablering af en efterskole, skal den lokale efterskoleforening fremkomme med forslag til finansiering.

Departement for Boliger og Infrastruktur oplyser desuden, at ansvaret for udarbejdelse samt afholdelse af omkostninger af et byggeprogram, påhviler det ressortansvarlige departement, som kan uddelegere opgaven til sine underliggende enheder.

De fleste enheder vælger at få et rådgivende arkitekt-/ingeniørfirma til at udføre opgaven, og Departement for Boliger og Infrastruktur kan bistå ved valg af firma samt eventuelle kontraktparadigmer.

Når et byggeprogram foreligger, og der er et ønske om, at projektet gennemføres, overgår ansvaret til Departementet for Boliger og Infrastruktur, da bygherrerollen er centraliseret.

Herudover må det afklares, hvorvidt projektering skal i udbud eller ej - hvis omkostninger hertil overgår 2,5 mio. kr. skal projekteringen udbydes. Bevilling til udarbejdelse af udbudsmateriale hertil afholdes indenfor egen ramme, eller ved anmodning fra omrokeringsreserven, til godkendelse af såvel Naalakkersuisut samt Finans- og Skatteudvalget.

Når resultat for rådgiverudbud kendes, anmodes der om udmøntning til projektering samt udbud ved såvel Naalakkersuisut samt Finans- skatteudvalg (FSU), i henhold til det 2-delte bevillingsprincip - om muligt indenfor egen ramme eller fra omrokeringsreserven.

Når der foreligger et acceptabelt licitationsresultat, anmodes der om udmøntning til fysisk udførelse ved såvel Naalakkersuisut samt FSU - om muligt indenfor egen ramme eller fra omrokeringsreserven. Forudsætningen for, at der kan udmøntes midler fra omrokeringsreserven, er, at der er ledige midler.

En del af den fysiske udførelsesfase er ibrugtagning samt 1-års eftersyn, og dette indgår i varetagelse af bygherrerollen ved Departement for Boliger og Infrastruktur.

Departement for Boliger og Infrastruktur har yderligere gjort opmærksom på, at der også kan være behov for anmodning om midler til inventar, som højst sandsynligt vil løbe op i en udgift på mindst 4-5 mio. kr., og udgiftens størrelse kommer an på efterskolens værdigrundlag, samt hvilke fagområder og valgfag efterskoleforeningen beslutter sig for.

Undervisningsfaciliteter – elevhjem - opbevaring

En efterskole kan i sin undervisning lægge vægten på undervisningen i enkelte fag eller fagområder. Men den almene karakter i undervisningen skal altid vægtes højt i efterskolens hele virksomhed. Al undervisning og samvær i efterskolen skal derfor udbydes med henblik på at højne elevens intellektuelle, fysiske, sociale og følelsesmæssige udvikling. Ved al undervisning skal alle elevens udviklingspotentialer og kompetencer tilgodeses.

Eksempelvis må undervisningen ikke alene bygge på den faglige viden på bekostning af sociale og følelsesmæssige kompetencer. God undervisning ved en efterskole er undervisning, som skaber læring og udvikling hos eleven, og som skaber forbindelse mellem elevens intellektuelle, sociale, fysiske og følelsesmæssige funktioner og kompetencer. Samtidig skal den almindende undervisning gennem musiske, idrætslige og kunstneriske aktiviteter, træde frem i undervisningen og i samværet gennem tilrettelagte og frie aktiviteter.

Nogle efterskoler bygger på et religiøst livssyn, nogle på en bestemt pædagogik. De enkelte skolars pædagogiske tænkning og syn på, hvordan børn lærer, kan også være forskellig, alt efter hvilket grundlag skolerne har.

Nogle efterskoler har fokus på særlige fagområder, som for eksempel musik eller idræt. Interesseområder kan afspejle sig i en særlig fagsammensætning på skolen. De særlige fagområder må dog aldrig være på bekostning af kravet om, at undervisningen skal have bred almen karakter eller kravet om, at undervisningen skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Nogle efterskoler har et samlet særligt tilbud til elever med behov for specialpædagogisk støtte, for eksempel ordblinde eller elever med generelle indlæringsvanskeligheder.

En efterskole må planlægge og gennemføre undervisningen på en anden måde end folkeskolen. Det vælger en del af skolerne at gøre, fordi det passer bedre til deres værdigrundlag, og fordi de har mulighed for det på baggrund af deres skoleform.

Derfor kommer det meget an på værdigrundlaget, og særligt hvilke særlige fokusområder efterskoleforeringen beslutter sig for, at efterskolen skal have, da dette vil få betydning på efterskolens fysiske udformning.

Alt afhængig af, hvilke fagområder og valgfag man beslutter sig for at have, så bliver det en større etableringsudgift. De nuværende grønlandske efterskoler har inddelt deres fagområder i obligatoriske fag og valgfag, hvor de obligatoriske fag typisk er boglige fag, så som grønlandsk, dansk, engelsk og matematik, og valgfagene er de kreative fag, såsom: jagt/adventure, musik/drama, film & medie/kommunikation, sport/idræt m.m. Lige meget, hvilke fag man vælger, så skal der anskaffes undervisningsmaterialer til eksempelvis 70 elever samt udstyr, så der kan leveres en tilfredsstillende undervisning.

Som tidligere nævnt, har Naalakkarsuisut ikke lov hjemmel til at fastlægge en efterskoles pædagogiske værdigrundlag på baggrund af nuværende lovgivning.

Efterskolerne i Grønland

Det daværende Naalakkarsuisut valgte for skoleåret 2008/09 at oprette 4 midlertidige, 1-årige efterskoler i Qaqortoq, Maniitsoq, Kangerlussuaq og Sisimiut med henholdsvis 80, 40, 80 og 54 årselever. Der var tale om en forsøgsordning med hjemmel i lovgivningen for højskolerne.

Sulisartut Højskoliat og Knud Rasmussenip Højskolia stod, efter aftale med Hjemmestyret, som operatører for forsøgene. Skolerne blev oprettet af flere grunde:

- Bygninger for den blivende efterskole i Qasigianguit, Efterskole Villads Villadsen, kunne ikke nå at blive færdige til skoleåret 2008/09. Her var der brug for 80 efterskolepladser i forbindelse med den dobbelte folkeskoleårgang, hvor både 10.- og 11. årgang afsluttede folkeskolen i 2008. Sulisartut Højskoliat valgte at træde hjælpende til og tilbød at være midlertidig efterskole for ét skoleår.
- I marts 2008 søgte et overraskende stort antal elever på over 300 til de 80 elevpladser på den midlertidige efterskole på Sulisartut Højskoliat i Qaqortoq. For at imødekomme de elever, der i første omgang havde fået afslag, besluttede Naalakkarsuisut at oprette yderligere 3 midlertidige efterskoler for skoleåret 2008/09.
- Naalakkarsuisut betragtede de 4 midlertidige efterskoler som udviklingsprojekter, der skulle bidrage med vigtig viden om unges udvikling af personlige, sociale og faglige kompetencer i overgangen mellem folkeskole og ungdomsuddannelserne i en ny, grønlandsk efterskoleramme.

Tilbud på de eksisterende efterskoler

Der er i dag to efterskoler, som er placeret i henholdsvis Qasigiannuit, [Efterskole Villads Villadsen](#), og Maniitsoq, [Maniitsumi Efterskoli](#). Skolerne har hver deres fungerende bestyrelse, som har fastsat værdigrundlaget, samt besluttet hvilke fag der skal tilbydes.

Kort om Efterskole Villads Villadsen (EVV)

EVV blev indviet september 2009, og har pt. plads til ca. 80 elever, som er indlogeret på skolen i 2-4 mandsværelser.

Der er skemalagte aktiviteter fra 08:00-16:30, hvor der udover undervisning også er rengøring og madlavning. Faguddbuddet er delt op i tre dele:

- Linjefag: Outdoor, Medier & Kommunikation, Kunst & Design
- Obligatoriske fag: Grønlandsk, Dansk, Engelsk, Matematik
- Valgfag: Naturfag/Adventure, Kultur/Religion, Musik/Drama, Samfundsfag

Derudover er der weekend-aktiviteter samt forskellige arrangementer i løbet af året. Nogle af arrangementerne er åbne for borgerne i Qasigiannuit.

Det særlige ved EVV er, at man til outdoor-delen har anskaffet 35 slædehunde med tilhørende hundeslæder, som eleverne hjælper til med at passe. Alt udstyr hertil opbevares i skolens kælderrum, mens hundeslæderne er placeret ved hundeplassen.

Kort om Efterskole Maniitsumi Efterskoli (ME)

ME blev indviet efteråret 2011 og har pt. plads til ca. 60 elever, som er indlogeret på skolens elevhjem i 2-4 mandsværelser. Der er skemalagte aktiviteter fra 08:00-16:30, hvor der udover undervisning også er lektielæsning, rengøring, madlavning samt andre aktiviteter. Faguddbuddet er delt op i tre dele:

- Linjefag: Jagt/Adventure, Musik, Film & Medie, Sport
- Obligatoriske fag: Grønlandsk, Dansk, Engelsk, Matematik
- Valgfag: E-sport/Gaming, Kreaefag, Sundhed & Kost, Lydteknik, Personlig Udvikling, VHF Radio, Futsal/Fitness, Kulturfag

Det særlige ved ME er, at man til Jagt/Adventure-delen har anskaffet to både, som bruges til fangst og fiskeri. Alt udstyr til jagt-delen opbevares i en tidligere fabriksbygning, som er tilknyttet ME, og her parteres og fileteres fangsten, som eleverne hjælper til med. Det man fanger, spiser man, ellers anvendes det til saltning, røgning og tørring. Til Jagt/Adventure-delen er der tilknyttet 3 undervisere med erhvervsduelighedsbevis, som er et lovkrav ved jagt- og sejlture.

Som skrevet ovenfor, så er det den lokale efterskoleforening, som skal beslutte hvilke specifikke fag og fagområder man vil beskæftige sig med, og om det skal være anderledes end de eksisterende tilbud i Qasigiannuit og Maniitsoq.

Uddannelsesstyrelsen har erfaret, at begge efterskoler oplever problemer med at tiltrække og fastholde kvalificerede medlemmer til de respektive efterskolebestyrelser, som har den pædagogiske indsigt samt kendskab til overordnet drift af en efterskole.

Drift

Eftersom efterskoler i Grønland skal være selvejende institutioner, betyder det at man er en selvstændig juridisk enhed og drevet på et privatretligt grundlag. Derfor har den selvejende institutions bestyrelse et selvstændigt arbejdsgiveransvar for de ansatte i institutionen og et selvstændigt ansvar for økonomien i institutionen.

Efterskolelovens § 9 fastsætter, at en efterskole for at kunne opnå tilskud, skal være godkendt af Naalakkersuisut og opfylde tilskudsbetingelserne i §§ 10 – 11.

Efterskolelovens § 10 fastsætter, at Naalakkersuisut yder tilskud (grundtilskud, taxametertilskud, indkomstbestemt støtte til nedsættelse af elevbetalingen), til godkendte efterskoler inden for et fastsat beløb i Inatsisartuts Finanslove. Bestemmelsen om indkomstbestemt støtte til nedsættelse af elevbetalingen skal blandt andet sikre, at det ikke kun bliver de økonomisk stærke familiers børn, der tager på efterskoleophold. Tilskud til en godkendt efterskole ydes under de i nr. 1- 4 nævnte betingelser.

- 1) Efterskolernes forstandere og lærere skal være aflønnet efter reglerne for en tilsvarende stilling inden for Naalakkersuisuts forhandlingsområde. De øvrige ansættelsesvilkår skal være skriftligt aftalt.
- 2) Efterskolen skal over for Naalakkersuisut have godtgjort, at der er sikret skolens forstander og lærere en passende pensionsordning.
- 3) Bestyrelsen fremsender årsberetning sammen med revideret regnskab og budget til Naalakkersuisut.
- 4) Efterskolens aktivitetsplan skal være godkendt af Naalakkersuisut.

Efterskolelovens § 11 fastsætter, at Naalakkersuisuts tilskud ydes inden for et beløb, som er fastsat i Inatsisartuts Finanslove. Ydelse af tilskud til en efterskole forudsætter, at der gennemføres 40 ugers tilskudsberettiget undervisningsvirksomhed, at undervisningen tilrettelægges som et efterskoleophold med varighed på mindst 40 uger, og at der er mindst 24 årselever inden for den tilskudsberettigede undervisningsvirksomhed.

Desuden skal det nævnes at anvisningsproceduren for tilskud til efterskoler er nærmere beskrevet i [Selvstyrets bekendtgørelse nr. 13 af 3 september 2009 om tilskud til efterskoler og efterskoleophold i Grønland § 7](#).

På finansloven for 2023 er der på finanslovskonto 40.10.06 afsat 25,3 mio.kr. til efterskoledrift i Grønland, hvor Efterskole Villads Villadsen har fået tildelt 12,5 mio.kr., og Maniitsumi Efterskoli har fået bevilget 12,8 mio.kr.

I besvarelsen af § 37_106_2021 om adventureefterskole i Tasiilaq anslår Naalakkersuisut, at etableringen af en efterskole i Tasiilaq, vil betyde at man skal påregne merudgifter til elevrejser anslået til 1,2 mio. kroner, som finanslovskonto 40.10.12 skal øges med. Finanslovskonto 40.10.12 vil desuden skulle øges med tilhørende øvrige driftsmidler til en efterskole i Tasiilaq, hvilket vil afhænge af efterskolens størrelse.

Logistik, elevrejser og kontaktfamilier – Tasiilaq

For at komme til Tasiilaq skal man rejse via Kulusuk. Derfra kan man komme til Tasiilaq med enten helikopter eller p-godkendt fartøj (båd godkendt til personbefordring), når der er isfrit. Om vinteren er elevrejser kun muligt med helikopter.

For så vidt angår elevrejser, vil der være nogle spidsbelastningsperioder ved et efterskoleopholds start og afslutning. Erfaring fra de to eksisterende efterskoler har desuden vist, at elever, der kommer fra yderdistrikterne kan have svært ved at nå frem på en dag, og må derfor overnatte op til flere dage undervejs pga. logistiske udfordringer samt aflysninger fra rejseselskabernes side.

Desuden vil der være samme belastning op til og efter juleferien, eftersom en efterskole vil være lukket i juleferien. Jo større efterskolen er, jo flere elever vil der skulle transporteres i ovenstående perioder, og specielt december måned kan blive en udfordring, infrastrukturen i Tasiilaq taget i betragtning.

Kontaktfamilier

Begge de eksisterende efterskoler kører med mulighed for friweekender og ferier ved helligdage, som eleverne kan afholde hos en kontaktfamilie. Både Efterskole Villads Villadsen og Maniitsumi Efterskoli anbefaler deres ansøgere at have en kontaktfamilie. Efterskolerne afsøger dette under ansøgningsproceduren, hvor ansøger skal angive, om man har fundet en kontaktfamilie inden man ankommer til efterskolen, eller om man ønsker efterskolens hjælp til at finde en kontaktfamilie.

Pædagogisk personale

Undervisere

I Landstingslov nr. 13 af 5 december 2008 om efterskoler, § 10 nr. 1 står der følgende:

- 1) *Efterskolernes forstandere og lærere skal være aflønnet efter reglerne for en tilsvarende stilling inden for Landsstyrets forhandlingsområde. De øvrige ansættelsesvilkår skal være skriftligt aftalt.*

Hensigten med denne bestemmelse er at sikre de ansattes rettigheder blandt andet med hensyn til løn og øvrige ansættelsesvilkår, og samtidig give efterskolerne mulighed for selv at forhandle med de relevante forhandlingsparter.

Begge efterskoler har forhandlet sig frem til en overenskomst med IMAK, og i dag er undervisere på de grønlandske efterskoler omfattet af en fælles overenskomst; ["Overenskomst Mellem efterskolerne Maniitsumi Efterskoli, Villads Villadsen og ILINNIARTITSISUT MEEQQAT ATUARFIANNEERSUT KATTUFFIAT, IMAK for ledelse og undervisere"](#), som gælder for begge efterskoler.

I maj 2022 rettede Udvalget for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke en række spørgsmål til Naalakkersuisut om lærermangel i Grønland. Hertil svarede Naalakkersuisut, at det er velkendt, at der er særlige regionale/lokale udfordringer i forhold til at rekruttere og fastholde uddannede lærere til folkeskolen, eksempelvis i Tasiilaq og i bygder samt mindre bosteder.

Der kan være mange årsager til, at det er vanskeligt at rekruttere til disse områder. Eksempelvis kan det nævnes, at lærere – og også ansatte inden for andre fagområder – kan finde det svært at forlade de kendte trygge omgivelser og bosætte sig meget langt væk fra familie og venner, samt de muligheder, som findes i de større byer.

Gennem dialog med kommunerne, er det Uddannelsesstyrelsens erfaring, at kommunernes udfordringer med at rekruttere og fastholde uddannede lærere ikke kan tilskrives én ting, men er en kompleksitet af mange årsager. En ny efterskole i Tasiilaq vil skulle rekruttere arbejdskraft på lige fod med alle skoler i Grønland samt de eksisterende efterskoler.

Personaleboliger

I forbindelse med etablering af en efterskole, skal boliger til skolens personale medtages i overvejelserne. I forhold til personaleboliger kan nævnes Naalakkersuisuts svar på § 37 2022_032 om boligbyggeri i Tasiilaq

og omkringliggende bygder, hvor man i sit svar oplyste, at entreprenørstanden på østkysten ikke er stor, hvilket kan have indvirkning på priser ved en licitation, pga. manglende konkurrence-incident eller andre faktorer som f.eks. at en udenbys entreprenør skal have etableringsomkostninger, der skal dækkes. Manglende konkurrence kan medføre at priserne afviger en del fra de erfaringspriser Selvstyret har fra vestkysten.

Dog skal man regne med at det kun er blevet dyrere at bygge, eftersom byggeomkostningsindekset pr. 1. juli 2022 steg til 7,2 %, sammenlignet med 2,6 % året før, hvor det særligt er inflation på byggematerialer samt fragten af byggematerialerne som udgør den største grund til stigningen. Hvor meget det bliver dyrere, kan man på nuværende tidspunkt ikke sige noget om. Dog har Departement for Boliger og Infrastruktur estimeret at en bolig på 104 m² i Tasiilaq vil koste omkring 3,8 mio. kr.

Elevgrundlag

Uddannelsesstyrelsen har i forbindelse med arbejdet med indeværende handlingsplan indhentet data fra Uddannelsesstyrelsens Efterskoleadministration, som administrerer ansøgninger om Selvstyrets tilskud til efterskoleophold i Danmark, samt de grønlandske efterskoler. Tallene ser således ud:

Tabel 1 Efterskole Villads Villadsen

Skoleår	Antal ansøgere		Antal optagede elever	
	Vestgrønland	Østgrønland	Vestgrønland	Østgrønland
2018-2019	108	17	73	7
2019-2020	84	14	63	11
2020-2021	109	28	53	5
2021-2022	109	28	53	11
2022-2023	91	8	61	5

Der var i perioden 2018-2023 596 ansøgninger om ophold på efterskoleophold på Efterskole Villads Villadsen, hvoraf 342 ansøgere fik godkendt deres ansøgning, hvilket svarer til 57 %. 95 af ansøgningerne var fra Østgrønland, og 39 af ansøgerne fik godkendt deres ansøgning. Dette svarer til 41 % af ansøgninger fra Østgrønland blev godkendt.

I gennemsnit har der hvert år været 119 ansøgninger om ophold på Efterskole Villads Villadsen, hvoraf 68 gennemsnitligt blev optaget. 84 % af alle ansøgninger var fra Vestgrønland, og de resterende 16 % var fra Østgrønland.

Tabel 2 Maniitsumi Efterskoli

Skoleår	Antal ansøgere		Antal optagede elever	
	Vestgrønland	Østgrønland	Vestgrønland	Østgrønland
2018-2019	65	18	52	16
2019-2020	72	16	55	15
2020-2021	69	22	54	17
2021-2022	96	16	60	13
2022-2023	90	14	49	11

Der var i perioden 2018-2023 468 ansøgninger om ophold på efterskoleophold på Maniitsumi Efterskoli, hvoraf 368 ansøgere fik godkendt deres ansøgning, hvilket svarer til 73 %. 86 af ansøgningerne var fra Østgrønland, og 72 af ansøgerne fik godkendt deres ansøgning. Dette svarer til 84 % af ansøgninger fra Østgrønland blev godkendt.

I gennemsnit har der hvert år været 94 ansøgninger om ophold på Maniitsumi Efterskoli, hvoraf 68 gennemsnitligt blev optaget. 82 % af alle ansøgninger var fra Vestgrønland, og de resterende 18 % var fra Østgrønland.

Tabel 3 Efterskoleadministrationen – Ansøgninger om Selvstyrets tilskud til efterskoleophold i Danmark

Skoleår	Antal ansøgere om tilskud		Antal tildelte tilskud	
	Vestgrønland	Østgrønland	Vestgrønland	Østgrønland
2018-2019	276	30	263	29
2019-2020	281	19	263	18
2020-2021	197	27	166	25
2021-2022	161	17	145	17
2022-2023	253	10	232	10

Der var i perioden 2018-2023 1.271 ansøgninger om tilskud til ophold på efterskoleophold i Danmark, hvoraf 1.168 fik godkendt deres ansøgning, hvilket svarer til 92 %. 103 af ansøgningerne var fra Østgrønland, og 99 af dem fik godkendt deres ansøgning. Dette svarer til 96 % af ansøgninger fra Østgrønland blev godkendt.

I gennemsnit har der hvert år været 254 ansøgninger om tilskud til ophold på de danske efterskoler, hvoraf 234 gennemsnitligt fik tildelt tilskud. 92 % af alle ansøgninger var fra Vestgrønland, og de resterende 8 % var fra Østgrønland.

Et ukendt antal elever ansøger til både begge de grønlandske efterskoler, ophold på en dansk efterskole eller andre ungdoms- eller erhvervsuddannelser.

Mens man i Danmark satte rekord ved skoleårets start i 2022, hvor 32.447 elever startede¹, oplever de grønlandske efterskoler et fald i interessen for at gå på efterskole. Samme faldende interesse kan bekræftes af Uddannelsesstyrelsens Efterskoleadministration, hvor man i skrivende stund ikke er på normalt niveau ift. antallet af ansøgninger og tildelte tilskud før covid-19.

Hvad denne mulige tendens skyldes, kan have mange forklaringer. Uddannelsesstyrelsen kan dog på nuværende tidspunkt ikke undersøge nærmere, da man endnu ikke har de endelige data på antal ansøgninger, og har heller ikke adgang til data hvad angår påbegyndte forløb på ungdomsuddannelserne.

¹ "Ny rekord i antal elever på landets efterskoler", [Efterskoleforeningen – Tal og Analyser](#)

Under behandlingen af henholdsvis FM2022/95 og FM2022/134 blev det nævnt, at det kunne være en mulighed, at elever fra andre lande kunne optages på en efterskole i Tasiilaq. Hertil nævnte udvalget i sin betænkning, at efterskoler i Grønland er selvejende institutioner, jf. § 1 i lov om efterskoler. Af denne grund er det også op til den enkelte efterskole at bestemme, hvilke elever de vil optage, herunder, at efterskolen selv vælger, om de vil optage udenlandske elever. Dette angives også i Naalakkersuisuts besvarelse af § 37 spørgsmål 2015/126. Udvalget påpegede dog, at undervisning af udenlandske elever kan betyde større krav til lærerne, da udenlandske elever kan få brug for oversættelser fra grønlandsk.

Imidlertid siger dansk lovgivning, at elever bosat i Danmark ikke kan få støtte til et efterskoleophold udenfor Danmark, jf. den danske efterskolelovs § 30, stk. 2, pkt. 2 samt § 56.

Det er samtidigt ikke eksplicit anført som en tilskudsbetingelse i de grønlandske efterskoleregler, at elever skal have bopæl i Grønland. Dog fremgår det af bemærkningerne til § 14 i Landstingslov nr. 13, af 5. december 2008 om efterskoler:

"I forbindelse med bestemmelserne om elevstøtte skal det bemærkes, at tilhørsforholdet ikke er nærmere defineret, idet man gerne vil give mulighed for, at for eksempel enkelte elever fra Danmark kan komme på ophold i Grønland, ligesom grønlandske elever har mulighed for at komme på efterskoleophold i Danmark."

Uddannelsesstyrelsen har i forbindelse med udarbejdelsen af denne handlingsplan kontaktet Den Færøske Studiestøttefond, Studni, som har oplyst, at efterskoleelever fra Færøerne ikke er støtteberettigede fra færøsk side, da disse er under 18 år. Studni er et udlandsstøttesystem for færing, der er fyldt 18 år, der studerer i udlandet, men kravet for at kunne modtage studiestøtte er optagelse på en videregående uddannelse.

Den siddende færøske regering har i deres koalitionsaftale planer om, at efterskoleelever også skal kunne få støtte fra Studni, men man er ikke kommet i mål på dette område. Det er svært at vurdere, hvordan eventuelle færøske efterskoleelever, som søger ind på efterskoler i Grønland ville være stillet i så fald.

[Samspillet med de øvrige uddannelses- og beskæftigelsestiltag i Tasiilaq](#)

Såfremt der vil blive opført en efterskole i Tasiilaq, vil det uden tvivl også påvirke Majoriaq og tilhørende projekter, som kører i Majoriaq-regi.

Uddannelsesstyrelsen har i forbindelse med udarbejdelsen af denne handlingsplan forhørt sig ved Departement for Sociale Anliggender, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender vedrørende øvrige uddannelses- og beskæftigelsestiltag i Tasiilaq. De har i deres svar anført at Departement for Sociale Anliggender, Arbejdsmarked har arbejdet i en arbejdsgruppe, som havde til opgave at fremme de faglige kompetencer i Tasiilaq. Denne arbejdsgruppe kom ikke frem til en efterskole som en del af løsningerne, men et uddannelseshus.

Arbejdsgruppen blev nedsat for at finde frem til, hvilke uddannelses- og beskæftigelsesmæssige udfordringer, som med fordel kunne løses lokalt i Tasiilaq, og hertil er der afsat penge på finansloven til at undersøge løsningsmodeller i regi af Departement for Sociale Anliggender, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender.

Desuden oplyser Departement for Sociale Anliggender, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender, at man har tildelt uddannelsesstøttemidler til elever, som har deltaget i Siu-Tsiu projektet, som er en socioøkonomisk virksomhed, som beskæftiger 10 unge i Tasiilaq.

Derudover har Departement for Sociale Anliggender, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender arbejdet med at udforme produktionsskoler i samarbejde med Kommuneqarfik Sermersooq. Dette arbejde forventes at være klar i løbet af sommeren 2023, hvorfor en eventuel produktionsskole tidligst vil kunne starte op ved udgangen af 2023 eller i løbet af 2024. Om der skal opstartes en produktionsskole vil i sidste ende være op til Kommuneqarfik Sermersooq.

Opsummering

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Såfremt Inatsisartut vil pålægge Naalakkersuisut at bygge en efterskole, er der brug for et lovgrundlag på efterskoleområdet, som giver Naalakkersuisut hjemmel til at opføre en efterskole. En sådan beslutning kræver desuden at man finder de nødvendige midler, og afsætter dem på finansloven. Hertil skal indtænkes hvordan man vil gribe hele problemstillingen med det pædagogiske værdigrundlag an.

Økonomiske konsekvenser

Bygninger

Da man fra Selvstyrets side ikke har udført større byggeprojekter gennem længere tid i Tasiilaq, er det svært at udregne et mere præcist estimat end de 171 mio. kr. for en efterskole med plads til 70 elever, som der er nævnt tidligere. En sådan beregning af overslagspriser kræver en afklaring af flere forudsætninger, som kan have en effekt på et byggeprojekt, hvorfor det ville kræve en større udredning og beregninger, som først vil blive aktuelle, såfremt der foreligger en reel beslutning om at etablere en efterskole i Tasiilaq. Desuden er entreprenørstanden på østkysten ikke stor, hvilket kan have indvirkning på priser ved en licitation, pga. manglende konkurrence-incident eller andre faktorer som f.eks. at en udenbys entreprenør skal have etableringsomkostninger, der skal dækkes. Manglende konkurrence kan medføre, at priserne afviger en del fra de erfaringspriser Selvstyret har fra vestkysten.

Udover selve efterskolebygningerne, skal man desuden have med i overvejelserne, at Tasiilaq ikke er en åbentvandsby, som betyder, at der kun vil være mulighed for fragt i perioden ultimo maj til medio november, alt afhængig af hvornår islægningen starter og ophører. Dette betyder, at en efterskole i Tasiilaq skal have en større frysekapacitet til opbevaring af køle- og frysevarer til bispising af skolens elever.

Konsekvenser for de eksisterende efterskoler

Der vil være en række konsekvenser for de eksisterende grønlandske efterskoler, og som den mest markante kan nævnes færre ansøgere til både Efterskole Villads Villadsen og Maniitsumi Efterskoli, eftersom det er samme ansøgergruppe, de opererer med. Færre ansøgninger kan måske betyde færre elever, og det vil påvirke økonomien negativt for begge efterskoler, eftersom de kører med taxameter-tilskudsordning.

Overvejelser om elevgrundlaget og kontaktfamilier

Et antal unge søger hvert år ind på efterskoleophold i Grønland uden at blive optaget, som følge af kapacitetsudfordringer. Derfor er det relevant at fremhæve, at tallene tyder på, at en ny efterskole kan etableres uden at eksisterende efterskoler får udfordringer med at optage det antal elever, som de har kapacitet til. Dog vil det være afhængigt af, om de unge overhovedet vil søge ind på en efterskole, som er placeret i Tasiilaq. En ny efterskole i Tasiilaq vil skulle konkurrere med 245 andre efterskoler, hvoraf 2 ligger på Færøerne,

og de to eksisterende i Grønland. Derfor handler det om at gøre efterskolen så interessant som overhovedet muligt. Disse vilkår gælder for alle efterskoler, grønlandske, danske eller færøske.

Eftersom dansk lovgivning gør, at elever bosiddende i Danmark alene kan modtage støtte til ophold på danske efterskoler, vil der være tale om fuld forældrebetaling, såfremt disse elever ikke modtager støtte på baggrund af grønlandsk lovgivning. Derfor anbefales det at have dette med i en gennemgang af lovgivningen på efterskoleområdet her i landet. Dette vil kunne få betydning for elever fra Danmark, da 35 % af adspurgte forældre i [Efterskoleforeningens forældreundersøgelse fra juni 2022](#) har angivet, at økonomi har været en begrænsende faktor for beslutningen om at sende deres barn på efterskolen.

Begge eksisterende efterskoler oplever, at flere elever har udfordringer med at finde en kontaktfamilie i den by, hvor de går på efterskole. Såfremt en elev har en kontaktfamilie, er det typisk familiemedlemmer eller nære venner af familien, som er kontaktfamilie. Dette bliver sandsynligvis også en udfordring, som en kommende efterskole i Tasiilaq vil skulle tage stilling til.

Overvejelser om pædagogisk personale

Der er i dag et større pres på boligområdet i Tasiilaq, hvor der pr. 31-12-2022 var 249 på [venteliste til en bolig ved Iserit A/S](#). Derfor vil der skulle bygges nye personaleboliger til undervisere og det øvrige personale, og jo større efterskolen skal være, des mere personale vil man få brug for. Set i forhold til rekruttering, fastholdelse og boligsituationen i Tasiilaq, så foreslår Naalakkersuisut, at der til efterskolen skal være tilknyttet en forstanderbolig, som kan være placeret tæt på selve skolebygningen. Det er dog ikke et krav. Såfremt man ikke får opført personaleboliger til det kommende personale, vil behovet for boliger i Tasiilaq, og dermed boligmarkedet blive mere presset end det er i forvejen.

Derudover vil der kunne opstå en direkte konkurrence om at tiltrække uddannet arbejdskraft mellem en ny efterskole i Tasiilaq, Tasiilami Alivarpi, Majoriaq, og daginstitutionerne (lærere, pædagoger, køkkenpersonale m.m.), da man mangler uddannede lærere på Tasiilami Alivarpi og de øvrige bygdeskoler, og pædagoger i daginstitutioner.

Handlingsplan

Nedenfor er der lavet en mulig handlingsplan i skematisk form for oprettelse af en efterskole i Tasiilaq, som indeholder de mest væsentlige elementer, som beskrevet ovenfor. Handlingsplanen skal ikke nødvendigvis følges kronologisk, da flere initiativer vil kunne foregå sideløbende.

Initiativ	Handlinger	Ansvar	Økonomi	Tidsramme
Oprette en efterskoleforening i Tasiilaq	Få registreret en efterskoleforening i Tasiilaq	Efterskoleforeningen	Efterskoleforeningen	Efterskoleforeningen
	Nedsætte en bestyrelse til efterskoleforeningen			
	Udarbejde efterskolens pædagogiske værdigrundlag			
	Beslutte hvilke fag og særlige fagområder der skal være fokus for undervisningen			
	Udarbejde efterskolens vedtægter			
	Ansøgning om godkendelse af efterskolen og vedtægter fremsendes til Naalakkersuisut rettidigt			
Bygninger	Undersøge om Selvstyret ejer bygninger der passer til formålet, eller som ved renovering vil kunne bruges	Efterskoleforeningen	Efterskoleforeningen	Efterskoleforeningen
	Undersøge om Kommuneqarfik Sermersooq ejer bygninger der passer til formålet, eller som ved renovering vil kunne bruges			
	Undersøge om der er passende lokaliteter i Tasiilaq, og udarbejde forslag til placering, og søge om arealtildeling ved Kommuneqarfik Sermersooq			
	Ansøge om finansiering til enten renovering af eksisterende bygninger eller opføring af nybyggeri - Skolebygninger			
	Ansøge om finansiering til enten renovering af eksisterende bygninger eller opføring af nybyggeri - Personaleboliger			
Drift	Ansætte en leder af efterskolen	Efterskoleleder	Efterskoleleder	Efterskoleleder
	Ansætte pædagogisk samt øvrigt personale			
	Udarbejde et driftsbudget			
	Indkøb af inventar			
	Indkøb af madvarer			
	Kontakt til AirGreenland om planlægning af rejser for elever			
Inspiration	Oprette en kontaktfamilie-ordning	Efterskoleleder	Efterskoleleder	Efterskoleleder
	Oprette kontakt til Efterskole Villads Villadsen			
	Oprette kontakt til Maniitsumi Efterskoli			
	Oprette kontakt til Efterskoleforeningen i Danmark			

Bilag 1 Høringssvar fra Efterskole Villads Villadsen

Styrelsen for Uddannelse Box 1610

3900 Nuuk

Qas. den 23.05.2023

Vedr.: Høring

Vi har modtaget brev af 17.05.2023 vedr. Høring om etablering af efterskole i Tasiilaq. Vores begrundede høringssvar fra Efterskole Villads Villadsen kan læses herunder.

Formålet i forslaget

I Jeres handlingsplan for etablering af en efterskole i Tasiilaq angiver I som formål, at der etableres arbejdspladser i Østgrønland, udvikling af området, højnelse af uddannelsesniveaueu samt motive-ring af eleverne til at tage en uddannelse.

Tilføjelse/rettelse til afsnit om EVV

Fra Efterskole Villads Villadsen tilføjer vi nogle rettelser til det fremsendte, da vi mener, de er vigtige i forhold til en vurdering af sagen.

Efterskole Villads Villadsen har plads til 80 elever, og vi vil fremhæve de linjefag som allerede tilbydes: outdoor, medie/ kommunikation og kunst / design, ud over disse fag er der allerede også en række valgfag, som I også har nævnt i jeres forslag.

I nævner i Jeres skrivelse, at der ikke tilbydes aktiviteter i weekenderne. Efterskole Villads Villadsen har altid aktiviteter i weekenderne, ligesom der altid bliver planlagt aktiviteter for friweekenderne, som grupperne kan udføre på skift.

De arrangerer mange forskellige aktiviteter med konkurrencer og præmier.

Der sker hele tiden forskellige aktiviteter hen over året, både internt på selve skolen og eksternt, hvor borgerne i byen inddrages.

Selv om det er ønskeligt, at familierne holder jul sammen, når det er muligt, sker det hvert år, at dette er umuligt at realisere. Nogle elever tager hjem til jul, mens andre må holde jul her i Qasigi-anguit, ligesom det også sker for elever i Danmark.

For de elever, der bliver på skolen, finder vi kontaktfamilier i byen, som de kan holde jul sammen med, da vi ønsker eleverne skal føle julens glæde. Heldigvis er byens borgere meget engageret i at hjælpe os. Således er efterskolen midlertidigt lukket på helligdagene i julen.

Men på de lidt mindre helligdage, fx påsken m.v., er skolen åben. De elever, der ønsker det, kan bo hos kontaktfamilier, men det er også muligt at blive på skolen.

Dette skyldes de høje priser for rejser til andre steder her i landet, og skyldes ikke mindst, at ikke alle har råd.

Allerede eksisterende forhold:

Nu vil jeg udelukkende tage udgangspunkt i Efterskole Villads Villadsen.

Som formålet for etablering af en efterskole i Tasiilaq nævner I, at der etableres arbejdspladser i Øst-grønland, udvikling af området, højnelse af uddannelsesniveaet samt motivering af eleverne til at tage en uddannelse.

I regner med plads til 70 elever, og som de vigtigste fagområder nævner I: Adventure og valgfag, musik, idræt, kunst og filmkundskab.

Vi er meget betænkelige og vil stille spørgsmål ved, **hvorfor I vil tilbyde de valgfag, vi allerede har her?** Vi kan ikke andet end betragte det som en konkurrent til os.

Selv forventede elevtal fra Vest -og Østgrønland har I angivet i procent.

Jeg vil pointere, at de nævnte tal ikke er lig med enkelte ansøgere, som starter på skolen. Der har ikke været opmærksomhed på, at vore unge søger optagelse på 2 efterskoler, forstået på den måde, at de enkelte elever søger optagelse på Maniitsumi Efterskoli og efterskolen her. Når de godkendes, vælger de hvilken skole, de skal på. Derfor bliver tallene i forslaget anvendt på et ikke helt korrekt grundlag.

Selvfølgelig er det ikke alle ansøgere, der søger ind på to skoler. Vi er ude for, at ansøgere, der også har søgt ind på Maniitsoq, annullerer deres ansøgning til os, når de er blevet optaget i Maniitsoq, dette gælder ikke kun ansøgere fra Østgrønland, men også fra Vestgrønland.

Jeg medtager nedenstående som vigtig, da den tager udgangspunkt i ansøgere fra Tasiilaq og distrikt gennem de sidste 5 år:

	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2022-23
Ansøgere uden råd til egenbetaling	6	2		3	
Hjemsendte	4	5	6	7	1
På venteliste			1		2
Over 18 år			1		
Optaget på ME		5		1	2

Et af de fremhævede punkter er hjemsendte elever. ”Hvad er årsagen?“, kan man spørge. Den primære årsag til hjemsendelserne er manglende personlig robusthed og deraf følgende manglende evne til at kunne følge med, som dels inkluderer elever med svære vilkår, som de har med i bagagen, som de ikke magter at overvinde og derfor opgiver og vælger at stoppe skolegangen, og dels elever, der kommer ud på et sidespor, overtræder regler og truer med selvmord. Det er de realiteter, vi møder.

Selvfølgelig spiller hjemve og manglende mulighed for at se familien en rolle.

De elever, der søger ind på de grønlandske efterskoler, er elever, der har behov for at forbedre deres lave karakterer fra folkeskolens afgangsprøve og som har yderligere behov for personlig udvikling. Derfor har personlig udvikling en høj prioritet her, og er også med i vores målsætning.

Når vore elever er kommet i gang med skolegangen og er begyndt at arbejde med personlig udvikling, lærer de hurtigt at begynde at kunne se og forstå sig selv og kan begynde at stille spørgsmål ved hvorfor de er, som de er. Selvfølgelig når nogle dertil ganske langsomt.

Vore elevers behov for fysisk og psykisk hjælp bliver tydeligt, og vi har handleplaner herfor. Men når de har behov for yderligere hjælp, begynder vi på at søge efter hjælp udefra. Vi arbejder også tæt sammen med familiecentret og sundhedsvæsenet.

Jeg vil gerne pointere, at ikke alle vore elever, har haft de nævnte oplevelser. Og de her nævnte tilfælde er fra hele kysten.

Et ønske om at udvikle det eksisterende

Selv om forslagsstillernes tanker er støtteværdige, har jeg lyst til at spørge, om ikke der kan etableres andre støttetiltag, der kan realisere de samme formål.

Her tænker jeg på, at I ønsker at etablere arbejdspladser, motivere til skolegang, ligesom I nævner, at I gerne vil motivere de unge til at tage en uddannelse.

Hvorfor kan I ikke bare øge den økonomiske støtte til de eksisterende efterskoler? Fordi vi efterskoler stadig er under udvikling og endnu ikke færdige med dette. Hvert år indfører vi fornyelser, og må prioritere på grund af økonomien.

Efterskolen har stadig behov for renovering, rummene inden for selve bygningen er endnu ikke opdelt og tilpasset, og hvis alt dette skal realiseres, har vi brug for mange penge.

Når der sker alvorlige hændelser, og der opstår behov for specialister, er det altid et spørgsmål om penge. Blot for at nævne et eksempel. Hvorfor kan I ikke bare støtte de eksisterende efterskoler? I stedet for at overbelaste økonomien. Vort land har behov for, at vore unge kommer videre, det er derfor ønskeligt at vi ikke spænder ben for hinanden. Er det ikke mere i tråd med forslaget, at der i Tasiilaq etableres et **kompetenceudviklingscenter**?

Jeg er på ingen måde ude på at forskelsbehandle, vi har plads til alle vore dejlige elever ud fra deres ståsted for at hjælpe dem i deres videre færd.

Vi har jo også ikke-pædagogisk uddannet personale og uanset hvor vi arbejder, har det uddannede personale også behov for løbende opkvalificering.

Ikke mindst ønsker I at etablere en skole, der tilbyder de fag, vi allerede tilbyder. Er det at betragte som god planlægning/realistisk?

Vore planer, som vi stadig arbejder på at nå i de kommende år, er stadig:

- Computere i alle undervisningslokaler
- Bedre anvendelse af rummene i bygningen gennem renovering
- En rengøringsassistent mere
- En båd til Outdoor-holdet

- Et udhus i hundeområdet
- Vores egen udendørs fryser (når vinterforsyningerne kommer må vi leje frysekapacitet i lager-hallen, fordi vi ikke selv har plads til frysevarerne)
- En lejlighed vi kan have fast rådighed over, når personalet mangler bolig (i samarbejde med INI A/S)
- At der bliver to nattevagter
- Bevilling til at hente hjælp udefra ved alvorlige hændelser
- Et værksted til eleverne
- Fitnesslokale til eleverne
- Et samtalerum til omsorgspersonen
- Ny bil (den gamle bil er gået i stykker)

Disse ønsker har vi efterspurgt gennem de senere år, men er blevet tilbageholdende, fordi de findes for dyre, vi vil opfordre til eftertanke, så der prioriteres, hvis vi skal bruge pengene fornuftigt. Jeg håber blot, at de ting, jeg har nævnt gennemtænkes, og at beslutningerne tages efter grundig overvejelse.

Derfor er det vores vigtigste ønske, at støtten til os bliver prioriteret ved at forhøje vore bevillinger.

Negative konsekvenser for Efterskole Villads Villadsen:

Det kan allerede nu ses, hvilke konsekvenser etableringen af en efterskole i Tasiilaq vil få for de to eksisterende efterskoler i Grønland:

- Mindre bevillinger, og allerede nu kan vi forestille os, hvad det vil gå ud over
- Færre ansøgere (Hvis der er nogle, der ønsker at tage til Tasiilaq)

Forslag:

Inden beslutningen om at etablere en efterskole i Tasiilaq, foreslås en landsdækkende høring. Således at man kan få et overblik over, hvilke holdninger der er til ideen. Det er jo herfra I først og fremmest skal hente Jeres elever til Jeres nye skole, og som skal bære skolen.

Med venlig hilsen

Rakel Sandgreen

Forstander

Bilag 2 Høringssvar fra Maniitsumi Efterskoli

Hej Uddannelsesstyrelsen

* Vi mener, at det vil være relevant, at der først og fremmest foretages en grundig høring hos de eksisterende efterskoler i Grønland. Vi er ikke enige i, at den påtænkte efterskole i Tasiilaq hastes igennem.

* Det er forståeligt, at der er et behov i Østgrønland. Vi vil understrege, at vi ikke modsiger dette behov. Erfaringerne viser, at de både har sociale behov og behov for særlig støtte. Vi har på ME erfaring med at optage få elever uden afgangsprøve fra folkeskolen. Når vi optager elever uden afgangsprøve, sikrer vi først, om de virkelig tager på efterskole med et ønske om at aflægge den skriftlige afgangsprøve. Vi ønsker at give dem mulighed for at få sig en karakter, der anses som bestået. Desværre er det kun meget få, der opnår en karakter, de kan bruge til et videre forløb.

Der er mange ansøgere, som vi må give afslag, og som må betegnes som ikke at have fået noget som helst udbytte af deres skolegang. For elever fra Østgrønland er en af årsagerne også, at de har været anbragt på døgninstitution langs kysten. Nogle har også modtaget specialundervisning i folkeskolen. Elever på det niveau har behov for en ganske særlig støtte, da de for det meste har behov for ganske særlig hjælp, hvis de skal lære noget og udvikle sig.

Er det ikke en bedre udvej at etablere andre muligheder for de elever, vi taber i folkeskolen, og som ikke kommer videre?

* Der er færre og færre ansøgere til efterskolerne. Når der i forvejen er 2 efterskoler og behovet i Grønland taget i betragtning, er det ikke hensigtsmæssigt at etablere en ny efterskole efter samme model som de eksisterende. Den påtænkte etablering af en ny efterskole, der ifølge handleplanen skal have plads til 70 elever, er ikke realistisk set i forhold til de antal elever, der i dag afslutter deres efterskoleforløb. Et formål, der særligt tager sigte på at give muligheder for de elever, der ikke afslutter deres efterskoleforløb eller får afslag på deres ansøgning, synes at være mere hensigtsmæssig. Måske henvendt til færre elever. Men det vil måske kræve, at medarbejderne har en speciel uddannelse?

* Såfremt der skal etableres en ny efterskole eller lignende, er det yderst vigtigt i det daglige administrative arbejde, at samtlige medarbejdere på skolen har sammenhængskraft, det drejer sig her om løn, udgifter, elevrejser og den nødvendige forældrekontakt.

Det er vigtigt at have et grundigt kendskab til de daglige opgaver: hvilket regnskabs system skal anvendes, ligesom det er vigtigt at have kendskab til lovgivningen i forhold til aflønningen af medarbejderne.

Såfremt der skal etableres en ny efterskole, bliver det svært at komme uden om at skulle indhente oplysninger og erfaringer fra de eksisterende skoler.

Det er indtil videre høringssvaret fra ledelsen på Maniitsumi Efterskolia. Det er yderst ønskeligt, at etableringen af den nye efterskole ikke hastes igennem.

Maniitsumi aqutisut sinnerlugit:

Vilhelm Josefsen

Pisortaq

23-05-2023

Svar på høring ang. handlingsplan for etablering af en efterskole i Tasiilaq

Bemærkninger fra Forvaltning for Børn og Skole

Forvaltning for Børn og Skole takker for muligheden for at afgive svar på høringen om handlingsplan for etableringen af en efterskole i Tasiilaq. Forvaltningen anbefaler, at en fremtidig efterskole bl.a. får et erhvervsrettet spor, der indeholder et fokus på at klæde eleverne på til at tage en erhvervsuddannelse. Dertil, at linjen eller sporet også giver eleverne en række kompetencer, som eleverne kan bruge direkte efter folkeskolen med henblik på at kunne komme i beskæftigelse. Dette kunne dreje sig om førstehjælp, hygiejnekursus, sejlbevis m.m. Forvaltningen ser også frem til, at den fremtidige udformning af efterskolen bliver mere konkret.

Med venlig hilsen

Forvaltning for Børn og Skole

Bemærkninger fra Forvaltning for Velfærd og Arbejdsmarked

Forvaltning for Velfærd og Arbejdsmarked vurderer, at etablering af en efterskole ikke vil få stor betydning for Majoriaqs opgaveløsning, idet de fleste elever i Majoriaqs uddannelses- og beskæftigelsesforløb er over 18 år. Hvis beståelsesprocenten på en efterskole er højere, kan det dog betyde et fald i antallet af elever i Majoriaqs FA-forløb.

Med venlig hilsen

Forvaltning for Velfærd og Arbejdsmarked

Bemærkninger fra Områdechef i Tasiilaq

Det er med stor glæde og tilfredshed over initiativet omkring en mulig etablering af en adventure-efterskole i Tasiilaq, at jeg hermed afgiver mit høringssvar til sagen.

Alle tre formål: 1) at skabe arbejdspladser og dermed udvikling i Østgrønland, 2) at højne uddannelsesstandarden for distriktets unge samt 3) at skabe lyst og motivation hos elever til at tage en uddannelse har min fulde opbakning.

Ad 1) Byen mangler generelt arbejdspladser, et faktum som gør det svært for unge at motivere sig selv til at skulle rejse fra byen og tage en uddannelse. Fremtiden er for mange udsigtsløs i forhold til efterfølgende at få et interessant og udviklende arbejde lokalt. Der arbejdes lokalt på et etablere en grønlandsk friluftsguide uddannelse, og et ophold på en adventure-efterskole vil kunne understøtte de unges viden og færdigheder og lyst til efterfølgende eventuelt at gå den vej.

Ad 2) Eleverne fra byens standpunktskarakterer ved folkeskolens afgangsprøve ligger forholdsvist lavt, og et ophold på en adventureefterskole, med det fokus på det lokale friluftsliv og på den østgrønlandske kultur og identitet som den vil stå for, vil være en inspirerende og

motiverende sammenhæng for byens unge at kunne vælge til som en mulighed, og vil kunne understøtte og motivere de unge til at få taget en 10. klasses afgangseksamen. Det er muligt at etableringen af en efterskole vil få antallet af elever på Majoriaq til at falde, men da det ikke at skulle bruge et ekstra år på at få taget afgangseksamen vel i sig selv er et formål, og da mange af skolens medarbejdere p.t. er helt ufaglærte, må et kvalificeret skoletilbud være at foretrække.

Ad 3) En skole med en sådan rammesætning vil kunne tilføre byens børn og unge et perspektiv på ungdomsliv og læring som er helt anderledes end det som de i dag får via folkeskoletilbuddet i byen. At et efterskoleophold, med dets dobbelte fokus på undervisning og samvær og hvor hovedsigtet er folkelig oplysning og demokratisk dannelse, vil kunne være med til at løfte hovederne på byens unge, og give den udsyn, dannelse og forståelse af betydningen af deres deltagelse i Grønlands fremadrettede udvikling. Arbejdet med elevernes hele menneskelige udvikling, udefra et besluttet værdisæt vil ligeledes kunne understøtte de unge elevers modning og forståelse for såvel det lokale, det nationale og det internationale perspektiv som nutidens unge skal kunne håndtere.

Derudover kan jeg tilføje følgende: Vi har i Tasiilaq en stor gruppe elever fra bygderne som i dag bor på byens skolehjem, mens de går i overbygningen på byens folkeskole. Dette er ikke optimalt, og vi har i byen længe talt om at en efterskole, med kostskolens præg, og faguddannet personale døgnet rundt, ville kunne give disse børn både et tryggere ophold i byen, og et mere udfordrende og udviklende skoletilbud. Vi er klar over at en efterskole ikke kan erstatte folkeskoletilbuddet i byen, men det er vores overbevisning, at langt de fleste af disse bygdebørns forældre ville vælge et ophold på efterskolen - havde de valget. Skolehjemmet er dimensioneret til 48 børn, men bygdernes 8. klasser har man i år valgt ikke at tage ind til Tasiilaq. Det var for problemfyldt for denne gruppe unge at være langt væk hjemmefra, med den nuværende ordning med skolehjem og folkeskole. Der er p.t. omkring 20 børn fra bygderne på skolehjemmet.

Vi kan foreslå at man kan finansiere og bygge en sådan skole som et OPP-projekt, og det vil være vores anbefaling, at man i forbindelse med nybyggeriet kigger på mulighederne for at inddrage (nogle af) skolehjemmets bygninger i efterskolen. Det vil ligeledes være vores anbefaling at personaleboliger ligger i tæt forbindelse med skolen, så det står klart, også i skolens planløsning, at skolens lærere er tæt knyttet til skolens daglige liv og aktiviteter, og at man som ansat er på arbejde og har ansvaret for efterskolens elever døgnet rundt.

Hvad angår den indholdsmæssige rammesætning af efterskolen som en adventure-efterskole har det igen vores fulde anbefaling. Børn og unge i distriktet er vant til udeliv, sommer og vinter. En skole med fokus på at udvikle børnenes færdigheder indenfor netop disse kendte kulturelle aktiviteter vil give de børn hvis familier ikke har mulighed for at understøtte dem i disse aktiviteter nye muligheder. Sejlads i jolle og kajak, fiskeri, hundehold og -slædekørsel, langrend og downhill ski, snowboard,

teltture i fjordene, vandreture og fjeldklatring osv. osv., vil være med til at understøtte børn og unges positive identitetsudvikling. En efterskole med en sådan profil vil tiltrække en anden type lærere end dem som er ansat på folkeskolen i byen, og vi ser således ikke en adventure-efterskole som en umiddelbar trussel mod skolens lærerstab.

Det vil være vores anbefaling at involvere borgerne fra bygderne i etableringen af efterskolen. En større gruppe af efterskolens elever vil nok komme fra bygderne, og skolens etablering og drift vil dermed have bygdeforældrenes interesse. Bygderne vil derudover kunne være en betydelig samarbejdspartner i forhold til at være mål for fangstture, hytte ture osv., ligesom der vil kunne findes støttefamilier til nogle af efterskolens elever blandt bygdefamilierne. En sådan udveksling vil kunne medvirke til at skabe udsyn og udvikling i distriktets bygder.

Der er allerede en række samarbejder omkring og ud af byen, som vil kunne medvirke til at styrke efterskolens liv og vækst. Byen har et fast samarbejde med Polar Academy fra Skotland, som kommer til byen en gang årligt med en gruppe unge skotske børn i efterskolealderen. Unge fra Tasiilaq er ligeledes årligt på udvekslingstur til Skotland hvor de besøger de unge skotters familier og vandrer i det skotske højland. Dette samarbejde er støttet af den skotske regering og vil uden tvivl kunne udvikles og udvides efterhånden som skolen får etableret sig. Der er ligeledes et gammelt og solidt samarbejde med byens venskabsby Gentoft Kommune. Også herfra vil man kunne forestille sig elever komme på efterskoleophold i byen. Den Islandske regering har et særligt indsatsområde omkring Østgrønland, og her vil man kunne etablere studieture, og anden interesse på tværs af Grønlandshav og landegrænser. Endelig er der et begyndende Erasmus samarbejde mellem Belgien, Island og Grønland (BIG), hvor der rejses ud og skabes nye kontakter på tværs af landegrænser. USAid var på besøg i byen i maj 2023, og ønsker at etablere en mere målrettet engelskundervisning for unge i Grønland. Man vil kunne etablere et samarbejde mellem USA og efterskolen, hvor skolen fik en rolle som det sted, hvor unge bliver rigtig dygtige til engelsk, lærer om samarbejdet mellem Grønland og USA, får mulighed for at møde konsulatets medarbejdere, eventuelt har udvekslingsstudenter fra Inuitområderne i Alaska osv.

Endelig kan vi foreslå, at man beder Folketingets grønlandsudvalg om at arbejde for etablering af en ændret lovgivning i Danmark så unge fra Danmark (og Færøerne) vil kunne tage på efterskoleophold i Grønland på lige fod med grønlandske unge som tager til Danmark.

Vi ser frem til det videre arbejde for etablering af denne efterskole, og stiller os selvsagt til rådighed for samtaler, udveksling og debat omkring eventuelle udfordringer omkring etablering af en mulig adventureefterskole i byen.

Med venlig hilsen

Hjørdis Viberg

Områdechef i Tasiilaq